

Necrologies

Membres emèrits

Antoni M. Badia i Margarit

(30.5.1920 - 16.11.2014)

La personalitat del doctor Badia és polièdrica, com acostuma a ser-ho la de gairebé totes les persones, però la seva va destacar sobre cada una de les cares del poliedre en algun aspecte que ha servit de llavor perquè d'altres continuessin la seva tasca.

Per començar, abans d'entrar en l'obra d'Antoni Badia i Margarit, voldria dir que va ser una persona molt dedicada a l'Institut d'Estudis Catalans, sobretot a partir del moment en què va deixar el rectorat de la Universitat de Barcelona. Quan era rector sempre patia perquè la feina li impedia anar a les reunions de la Secció Filològica. En deixar el càrrec de rector, va ser quan va presentar la candidatura per a ser president de la Secció. Durant aquella època va treballar molt, la qual cosa ens va ensenyar que, quan una persona ocupa un càrrec, ha de fer alguna cosa i que és essencial tenir un projecte per tirar endavant. Ell era així. Quan va ser president, que va coincidir amb l'aprovació de la Llei sobre l'autoritat lingüística de l'IEC per part de la Generalitat, va posar en marxa l'organització de la Secció Filològica en forma d'oficines de treball. És sabut que l'Oficina d'Onomàstica i les Oficines Lexicogràfiques vénen de lluny, però en el moment en què es va aprovar la Llei, Badia va posar en marxa l'Oficina de Gramàtica i també un servei d'assessorament lingüístic per a dur a terme la tasca que la Generalitat havia encomanat a l'IEC de fer un seguiment i resoldre les consultes lingüístiques de la societat.

Tal com he apuntat, la figura del doctor Badia és polièdrica i, per això, la voldria enfocar des de quatre punts de vista: el científic, l'acadèmic, el professor i el ciutadà compromès.

Com a científic, el doctor Badia va fer molta feina al llarg de tota la vida. Avui, els mitjans de comunicació destacaven que té més de sis-cents articles publicats i nombrosos llibres, però el més important és que fou una persona pluritemàtica. Va conrear branques diverses de la lingüística com són la gramàtica, la lingüística històrica, la història de la llengua, la dialectologia, la gramàtica descriptiva o la sociolingüística, tot i que no en totes va mantenir una intensa activitat. Tant al començament com al final de la carrera va conrear la gramàtica històrica i la història de la llengua, i entremig va introduir a la universitat catalana moltes metodologies noves que ja existien a fora. La fonètica experimental, per exemple, que va implantar des de les primeres actuacions als anys seixanta; la gramàtica estructural o la sociolingüística, de les quals va ser l'introduïdor. Tenia una visió social de la llengua, n'és un bon exemple l'obra *La llengua dels barcelonins*, probablement la primera recerca sociolingüística empírica feta a l'àmbit lingüístic català, quan la disciplina feia poc que s'havia constituït. Ell semblava una línia i altres estudiosos la continuaven. El mateix va fer amb l'estructuralisme, ja que era conscient que la gramàtica s'havia d'explicar a través dels models que anaven sorgint a l'exterior. No va ser a temps d'introduir el generativisme, però durant un curs va assistir a les classes del doctor Sebastià Serrano, que explicava aquest nou corrent lingüístic a la Universitat de Barcelona, perquè volia saber què era.

A part del terreny històric, diacrònic, també cal ressaltar la seva aportació a la gramàtica, que sovint s'ha oblidat injustament. Va ser una persona innovadora i, fins i tot, iconoclasta quan va fer sobretot la segona gramàtica. La primera (*Gramàtica catalana*), escrita en castellà i publicada el 1962 per Gredos, era molt d'herència fabriana i ens ha servit de base per fer classes de lingüística descriptiva catalana. La segona (*Gramàtica de la llengua catalana. Descriptiva, normativa, diatòpica, diastràtica*), publicada l'any 1994 a Enciclopèdia Catalana, va introduir el concepte de la variació de registres; és a dir, partia de la base que en la normativa utilitzar una llengua correcta no és una cosa uniforme, ja que una llengua correcta ha de tenir tots els registres, i que el fet de no utilitzar els termes formals en tots els contextos no és necessàriament incorrecte. Aquesta gramàtica, doncs, va introduir dins la normativa gramatical en conjunt el que avui anomenem *registres* i la possibilitat d'utilitzar una llengua correctament adequada a les situacions comunicatives. D'aquí que diem que el model lingüístic de l'IEC és composicional i polimòrfic (en el títol de la *Gramàtica*, el terme *diatòpic* fa referència a la variació dialectal, i *diastràtic*, a la varietat de registres), ja que es pot adequar a cada un dels dialectes i dels registres comunicatius segons pertoqui.

Des del punt de vista acadèmic, tal com ja he esmentat, és remarcable la intensa dedicació que brindà a l'IEC. Fruit de la seva presidència aparegué la primera edició del

Diccionari de la llengua catalana (DIEC) i s'impulsà el projecte de constitució de l'estàndard oral de la llengua catalana.

En la tasca de professor va tenir dos grans deixebles i companys, Germà Colon i Joan Veny. Després vingueren les generacions posteriors, entre les quals la meua, que ja l'hem tractat sempre de *costè* i hem continuat la seva obra en el sentit que va posar fonaments en la nostra manera d'actuar i procedir, sobretot en la nostra vida universitària. Ens va ensenyar que els departaments universitaris podien funcionar democràticament en un moment en què el Departament de Filologia era com una illa dins la Universitat de Barcelona, ja que funcionava d'una manera diferent dels altres. Ens va ensenyar que en un país normal com el nostre calia estendre el coneixement cap a l'exterior, internacionalitzar-nos, fins i tot treballant en llengua i lingüística catalanes. Ens va fer entendre que la ciència no té fronteres i que, dins la romanística, la nostra filologia tenia el mateix interès que totes les altres. Ara, aquesta realitat pot semblar molt evident, però ell va ser dels primers que realment va difondre arreu la importància del català dins la romanística. De fet, va ser president de la Societat Internacional de Filologia Romànica, i encara ara n'era president d'honor.

Per acabar, voldria afegir la seva faceta com a ciutadà compromès amb la democràcia i la llengua catalana. En aquest sentit va elaborar i publicar molta obra divulgativa, conscient que calien manuals i conferències que expliquessin el perquè, el com i el futur de la llengua catalana. Finalment, em sembla que és just de dir que tots els reconeixements que ha rebut, sobretot al llarg dels últims vint anys —tant des del punt de vista institucional com dels doctorats *honoris causa* atorgats per universitats del domini lingüístic català o altres universitats de prestigi com la Sorbona, la de Salzburg o la de Tolosa—, han estat la resposta merescuda a aquesta intensa activitat i dedicació.

Text llegit per la senyora M. Teresa Cabré i Castellví en el Ple del dia 17 de novembre de 2014